

16. 9. 2002

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Proč nelze nahlédnout do zdravotnické dokumentace zemřelého

Před časem proběhla v médiích série zpráv, které se zabývaly problémem přístupu do zdravotnické dokumentace zemřelé osoby v souvislosti s úmrtím rodinného příslušníka.

Před časem proběhla v médiích série zpráv, které se zabývaly problémem přístupu do zdravotnické dokumentace zemřelé osoby v souvislosti s úmrtím rodinného příslušníka.

Obsahem tohoto pojednání není polemika nad vhodností či nevhodností přístupu do zdravotnické dokumentace pacienta jeho rodinnými příslušníky či jinými osobami blízkými, ale zhodnocení stávající právní úpravy dané oblasti a zodpovězení otázky, kdo a za jakých podmínek je oprávněn do ZD pacienta nahlédnout.

Základní rámec právní úpravy

Celá právní úprava vychází z ústavního rámce základních lidských práv. V tomto případě zejména práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí a dále práva na zachování lidské cti, osobní důstojnosti ochrany dobré pověsti a dobrého jména. Tato základní lidská práva jsou uvozena v čl. 7 odst. 1 a v čl. 10 Listiny základních práv a svobod (LZPS).

S ohledem na téma článku nás zajímá zejména čl. 10 odst. 3 LZPS, v němž je stanoveno, že každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

Tento základní ústavní rámec je poté konkretizován v zákonných ustanoveních zákona na ochranu osobních údajů (101/2000 Sb.) a zákona o péči o zdraví lidu (20/1966 Sb.) v platném znění. Zákonná úprava je zde na místě, neboť pouze zákonem lze stanovit meze základních lidských práv a to při zachování jejich podstaty a smyslu (čl. 4 odst. 2 a 4 LZPS).

Východiskem pro náš rozbor bude relativně nová právní úprava problematiky zdravotnické dokumentace (ZD) vnesená do našeho právního řádu zákonem č. [260/2001](#) Sb., kterým se mění zákon č. [20/1966](#) Sb., o péči o zdraví lidu (ZPL), ve znění pozdějších předpisů.

Tento zákon je reakcí na chybějící právní úpravu ochrany osobních údajů ve zdravotnictví, jejíž obecný a základní rámec byl stanoven zákonem č. [101/2000](#) Sb., o ochraně osobních údajů (ZOOÚ). Zákonná úprava v ZPL je vůči ZOOÚ úpravou speciální a tudíž se zákona na ochranu osobních údajů použije pouze tam, kde speciální úprava zákona 20/1966 Sb. nestanoví jinak. Tento vztah je vyjádřen i v ustanovení § 67a zákona 20/1966 Sb., který říká, že zpracováním osobních údajů podle tohoto zákona se rozumí zpracování osobních údajů při vedení zdravotnické dokumentace a další nakládání s ní a zpracování osobních údajů v Národním zdravotnickém informačním systému (dále jen "NZIS"). Ustanovení § 67b odst. 9 poté doplňuje, že práva a povinnosti při zpracování osobních údajů souvisejících se zajišťováním zdravotní péče se řídí zvláštním zákonem, s odkazem na zákon o ochraně osobních údajů.

Tedy tam, kde ZPL neobsahuje zvláštní úpravu zpracování osobních údajů při poskytování zdravotní péče, použije se obecných ustanovení ZOOÚ.

Na tomto místě je vhodné také doplnit, že daná právní úprava byla doplněna novelou ZPL zákonem č. [285/2002](#) Sb., o darování, odběrech, transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů.

Touto novelou bylo Ministerstvo zdravotnictví zmocněno vytvořit zvláštní vyhlášku, která bude upravovat podrobnosti obsahu ZD, včetně vzorů jejich součástí, vzorů tiskopisů, povinných hlášení a

podrobnosti o způsobu vedení, zpracování a zacházení se ZD v písemné i elektronické podobě. Taktéž ministerstvo formou vyhlášky stanoví skartační řád, jehož součástí je i skartační plán.

Zdravotnická dokumentace

Co je to zdravotnická dokumentace se v zákoně nedozvíme, neboť legální definice tohoto pojmu zde a ani v jiném obecně závazném právním předpisu uvedena není.

Zákon nicméně stanoví jak obsahové, tak formální náležitosti zdravotnické dokumentace a jejího vedení.

Z ust. § 67b odst.2) se tedy dozvídáme, že zdravotnická dokumentace obsahuje

- a) osobní údaje pacienta v rozsahu nezbytném pro identifikaci pacienta a zjištění anamnézy,
- b) informace o onemocnění pacienta, o průběhu a výsledku vyšetření, léčení a o dalších významných okolnostech souvisejících se zdravotním stavem pacienta a s postupem při poskytování zdravotní péče.

Každá samostatná část ZD musí také obsahovat osobní údaje pacienta v rozsahu nezbytném pro jeho identifikaci a označení zdravotnického zařízení, které ji vyhotovilo.

Jak už bylo řečeno výše, zákon rovněž stanoví formu, ve které se ZD vede. Tak je možno použít vedení ZD ve formě textové, audiovizuální nebo grafické. Samotné údaje potom musí mít podobu listinnou nebo elektronickou s tím, že zákon stanoví další bližší podmínky vedení záznamů ZD v elektronické podobě.

Nyní se dostáváme k samotnému jádru problému a to k vymezení subjektů oprávněných k nahlédnutí do ZD pacienta. Zde se nejvíce projevuje vůdčí účel celé právní úpravy a totiž ochrana osobnosti a ochrana soukromí.

ZPL ve svém § 67b odst. 10); stanoví konkrétní výčet osob, které jsou do ZD pacienta v souvislosti s výkonem svého povolání oprávněny nahlédnout a to pouze v rozsahu nezbytném k provedení daného úkolu. Těmito osobami jsou:

- a) lékaři, zdravotní sestry, rehabilitační pracovníci, lékárníci, kliničtí psychologové a kliničtí logopedové v souvislosti s poskytováním zdravotní péče,
- b) pověřeni členové příslušné komory při šetření případů podléhajících disciplinární pravomoci příslušné komory,
- c) revizní lékaři zdravotních pojišťoven v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem
- d) soudní znalci v oboru zdravotnictví v rozsahu nezbytném pro vypracování znaleckého posudku zadaného orgány činnými v trestním řízení nebo soudy,
- e) lékaři správních úřadů ve zdravotnictví pověřeni vyřizováním konkrétních stížností, návrhů na přezkoumání a podnětů ve správním řízení, a to v rozsahu vyplývajícím ze stížnosti, návrhu na přezkoumání nebo podnětu ve správním řízení,
- f) lékaři Státního úřadu pro jadernou bezpečnost v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem,
- g) členové znaleckých komisí,
- h) pověřeni zdravotničtí pracovníci orgánu ochrany veřejného zdraví,
- i) lékaři orgánů sociálního zabezpečení při posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti pro účely dávek a služeb sociálního zabezpečení, důchodového pojištění, státní sociální podpory, lékaři úřadů práce pro účely zaměstnanosti a lékaři okresních úřadů pro účely odvodního řízení a civilní služby; povinnosti zdravotnických zařízení vůči orgánům sociálního zabezpečení ve věcech zdravotnické dokumentace stanoví zvláštní právní předpis,
- j) zaměstnanci státu ve zdravotnických zařízeních, zaměstnanci příspěvkových organizací, které jsou zdravotnickými zařízeními, a zaměstnanci provozovatelů dalších zdravotnických zařízení zabezpečující pro tato zařízení zpracování osobních údajů při vedení a nakládání se zdravotnickou

dokumentací,

k) zaměstnanci státu v organizační složce státu, která zajišťuje plnění úkolů NZIS, kteří zabezpečují zpracování osobních údajů a informací o zdravotním stavu obyvatelstva,

a zaměstnanci pověřeného (§ 67c odst. 3) nebo stanoveného (§ 67d odst. 2) zpracovatele, kteří zabezpečují zpracování osobních údajů a informací o zdravotním stavu obyvatelstva.

Vzhledem k taxativnímu výčtu oprávněných osob není možné, aby se s obsahem ZD pacienta seznamoval někdo jiný, než osoby shora uvedené a ani souhlas pacienta v tomto případě není právně významný. Pacient je pouze oprávněn rozhodnout, zda se smí či nesmí s obsahem jeho ZD seznamovat osoby získávající způsobilost k výkonu zdravotnického povolání (viz. § 67b odst. 11 ZPL) a to pouze v případě, kdy je k tomu způsobilý vzhledem ke svému zdravotnímu stavu.

Pokud je zdravotní stav pacienta takový, že souhlas není možné získat, jsou osoby získávající způsobilost oprávněny nahlížet do ZD takového pacienta i bez tohoto souhlasu. Pokud v průběhu léčby pacient nabude schopnosti o této věci rozhodnout a vyjádří nesouhlas, mám za to, že takový projev vůle je třeba respektovat a dalšímu nahlížení do ZD uvedenými osobami zabránit.

Při hodnocení oprávnění samotného pacienta v souvislosti s nahlížením do ZD je nutné podotknout, že ani pacient sám nemá právo nahlížet do své zdravotnické dokumentace. Zákon jej totiž neuvádí ve výčtu osob, které jsou k nahlížení do ZD oprávněny. Navíc pro přístup pacienta ke „svým“ zdravotním údajům vytváří zákonodárce jiný režim spočívající v právu pacienta na poskytnutí veškerých informací shromážděných ve zdravotnické dokumentaci vedené o jeho osobě a v jiných zápisech, které se vztahují k jeho zdravotnímu stavu. Z těchto informací se nesmí dozvědět údaje o třetí osobě (viz. § 67b odst. 12 ZPL). Tyto informace mu budou poskytovány zejména jeho ošetřujícím lékařem.

Z těchto ustanovení jasně vyplývá, že zákonodárce činí rozdíl mezi právem k nahlédnutí do ZD a právem na poskytnutí vedených informací v ZD.

Z tohoto výčtu osob oprávněných k nahlížení do ZD a z výčtu ostatních práv, která s tímto úzce souvisí vyvodit, že rodinný příslušník či jiná osoby blízká nemá právo požadovat nahlédnutí do zdravotní dokumentace pacienta. Právo těchto osob zjistit údaje o zdravotním stavu blízkých osob je dáno pouze obecným ustanovením § 23 odst. 1) ZPL, jež zakotvuje povinnost lékaře vhodným způsobem poučit pacienta, popřípadě členy jeho rodiny o povaze onemocnění a potřebných výkonech. Míra takového poučení je potom již na posouzení lékaře.

Vzhledem ke konstrukci právní úpravy potom není rozdílu při nakládání se ZD živé či zemřelé osoby, neboť daná právní úprava je sice provedením a konkretizováním práva na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů, ale není konstruována jako subjektivní právo osoby, které by po její smrti zaniklo, nýbrž jako pravidla s nakládáním údajů, které se o určité osobě shromažďují, do kterých se toto právo jako nosný princip úpravy promítlo. Takto koncipovaná úprava potom přesahuje rámec fyzické existence subjektu, a jde i nad rámec volných projevů dotčené fyzické osoby (její souhlas nebo nesouhlas s nakládáním ZD není právně významný), neboť předmětem právní úpravy není subjektivní právo jednotlivce, ale zdravotnická dokumentace.

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních – hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)